

Tahkomäen Panorama Sky -asemakaavan luontoselvitys

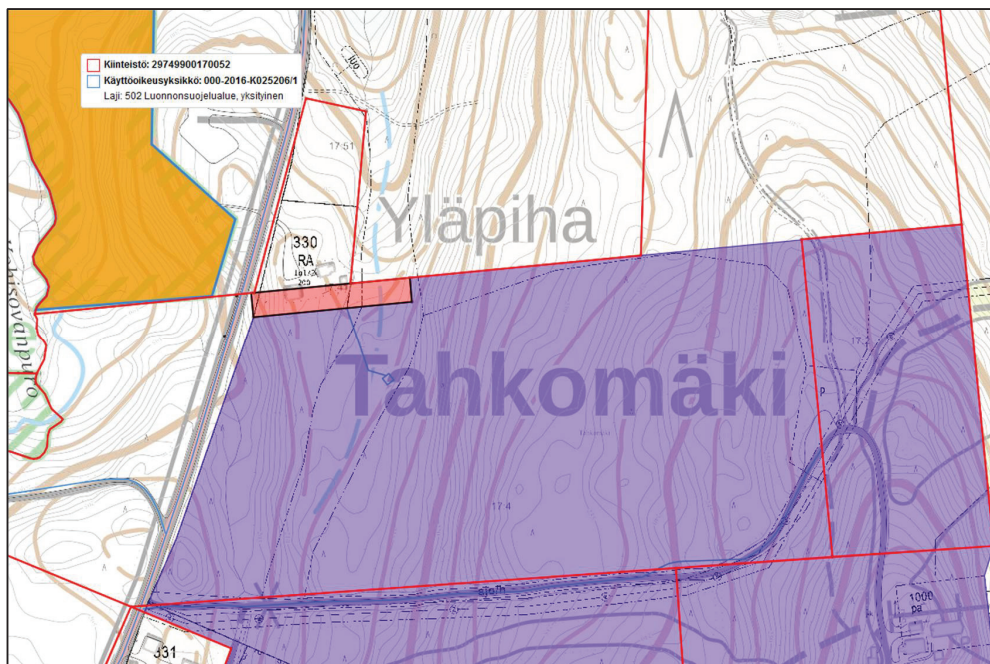
Kalle Ruokolainen, Kuopion kaupunki

Taustaa

Asemakaavan tarkoituksena on suunnitella Tahkomäen lakialueen käyttöä sekä parempia yhteyksiä alueelle (liikenne, pysäköinti, mahdolliset kunnallistekniset ja muut verkot). Lisäksi uusi toiminta pitää sovittaa nykyisin alueella olevaan ja laajaan matkailu- ja virkistyskäyttöön (laskettelu, frisbeegolf, maastopyöräily).

Ylemmän tason kaavoissa asemakaava-alueelle ei ole osoitettu luontoon liittyviä varauksia. Yleiskaavassa asemakaava-alueen läntisellä valuma-alueella, alarinteessä on osoitettu Kohisovanpuron luonnonsuojelualueen varaus. Sama alue on kohdemerkintänä sl 43.562 myös Pohjois-Savon maakuntakaavassa ”yleiskaavavaperusteisena”.

Tahkovuoren Rinnealueen asemakaavassa vuodelta 2012 on nyt asemakaavoitettavalle alueelle merkitty luo-1-alue, joka kulkee uuden asemakaavan luoteisosassa etelästä pohjoiseen (kuva alla). Kohisovan puron suojelun osalta on huomattava, että luonnonsuojelulain nojalla on asemakaava-alueen valuma-alueella jo perustettuja luonnonsuojelualueita ja valtiolle mitä ilmeisimmin luonnonsuojelutarkoituksissa hankittua tai siirtynyttä maata. Tämä on otettava huomioon kaavan vaikutusten arvioinnissa.

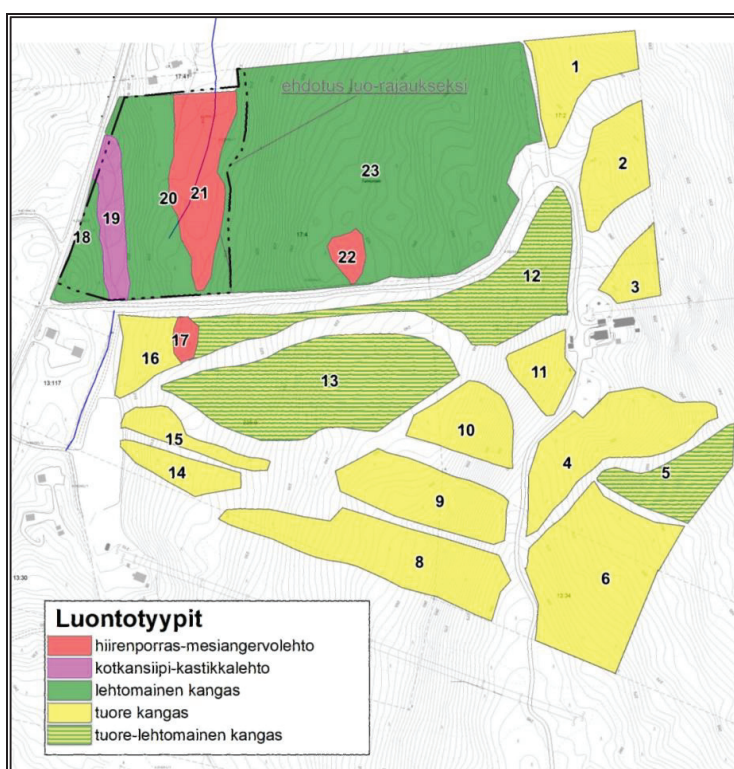

Selvitykset

Olen tehnyt norokartoituksiin liittyviä selvityksiä vuosina 2014 ja 2015 pienellä osalla asemakaava-aluetta Välimäen osayleiskaavaan liittyen (läntisin noro laskettelurinteiltä Kohisovanpurolle). Liito-oravatarkistus tehtiin alueen länsireunalla 8.5.2020, jossa on sopivaa elinympäristöä. Iso osa kaava-alueen pohjoisosasta (kaupunginmaasta) oli hakattu samana talvena, joten kartoituksen teko siellä ei ollut edes mahdollista jälkien sotkeutumisen takia. Lisäksi alueella on huhtikuussa hyvin hankalat lumiolot: syvässä ja upottavassa lumessa ei pysty jyrkillä rinteillä käytännössä liikkumaan kuin hankiaisen aikaan. Kasvillisuuskartoituksia tehtiin sulan maan aikaan touko-elokuussa 2020.

Kuviointi

Erilaiset luontotyytit on rajattu kartalle (kuva alla) omiksi kuvioikseen ja numeroitu. Kartoituksessa on pyritty etsimään suojelun kannalta arvokkaita kohteita (kuviot merkitty selostuksessa *:llä) eikä varsinaisesti tekemään yksityiskohtaisen tarkkaa luontotyyppikuviointia. Laskettelurinteiden välimetsät ovat paikoin hyvin kapeita ja altistuvat tuulelle ja auringonpolteelle sekä voimakkaalle kulutukselle. Alueen eteläreunalla on käytännössä vain parin puun levyisiä puustosuikaleita, joita ei ole huomioitu kartoituksessa. Valoisuus toisaalta lisää hakatuilla ja uudelleen puustottuneilla kuvioilla ruohoisuutta ja heinäisyyttä (mm. metsäkastikan peittävyttä). Monet kuviot ovat tuoreen ja lehtomaisen kankaan sekamuotoja, mutta on kirjattu valtaosin kuitenkin tuoreiksi kankaiksi.

Avoimia rinnealueita ei ole kuvioitu, mutta ne ovat kauttaaltaan tuoreita, osin kosteita, niittyjä, joiden lajistoa ovat mm. kurjenpolvi, maitohorsma, niittyleinikki, särmäkuisma, puna-ailakki, koiranputki, ojakellukka, poimulehti, puna-apila, valkoapila, päivänkakkara, mesimarja, niittyhumala, nurmikohokki, nurmitädyke, vadelma, oravanmarja, kielo, mesiangervo, mustikka, huopaohdake, saroja ja heiniä.

Rinteiden välimetsiköt ovat usein hyvin tiheitä ja melko lyhytkasvuisia, koska niissä on paljon tykkylumen aiheuttamia latvusvaurioita. Katkenneita latvoja on paikoin sikin sokin niin tiheässä, että metsän läpi on vaikea kulkea.

Kuvio 1. Kehitysluokan 3 koivu-kuusimetsää. Seassa muutakin lehtipuustoa, mm. pihlajaa. Kenttäkerroksessa metsäkastikka, metsäkurjenpolvi, kielo, kultapiisku, metsälauha, oravanmarja, vadelma, kangasmaitikka, mustikka, lillukka. Kuvion reunassa ulkoilureitti, pyöräilyura ja laskettelurinne.

Kuvio 2. Kehitysluokan 2 koivu-kuusisekametsää. Kenttäkerros kuten edellä, myös pujo, (suomen)tatar, valkoapila ym. kulttuurilajistoa, kulunut ja pyöräilyuria.

Kuvio 3. Kuten kuvio 2.

Kuvio 4. Kehitysluokan 2 koivu-kuusisekametsää. Puustossa lisäksi haapaa. Kenttäkerros kuten edellä.

Kuvio 5. Kuten kuvio 4, mutta osin lehtomaisessa kenttäkerroksessa myös saniaisia, hyvin tiheää tykkytuhojen vaivaa puustoa.

Kuvio 6. Kehitysluokan 2 mänty-kuusimetsää, kenttäkerros mustikkainen. Hiukan vanhaa puustoa, muutaman aarin laikku kuvion eteläosassa.

Etualalla alareunassa näkyvät kuviot 6, 5, 4, sekä tien takana kuvioiden 8, 9, 10 ja 11 yläosat. Alue on varsin kulunutta ja täynnä erilaisia uria. Alueella on myös frisbeegolfratoja. Kuva: Suomen ilmakuva

Kuvio 8. Varttunutta kuusi-koivu-mäntykasvatusmetsää. Pääosin MT-tyypin, mutta tasanteissa myös OMT-tyyppiä.

Kuvio 9. Varttunutta kuusi-koivu-lehtikuusikasvatusmetsää. Mustikkatyypin kenttäkerros.

Kuvio 10. Varttunutta lehtikuusi-kuusi-koivukasvatusmetsää. Mustikkatyypin kenttäkerros. Kuvion länsiosassa pieni korpilaikku.

Kuvio 11. Kehitysluokan 2 koivu-kuusimetsää. Seassa haapaa. Mustikkatyypin kenttäkerros.

Kuvio 12. Kehitysluokan 2 kuusi-koivumetsää. Paikoin OMT-laikkuja, joilla käenkaalivaltainen kenttäkerros, samoin muutamia kosteampia sainiaislaikkuja, muuten tuoreen kankaan kenttäkerros. Kulunut ja osin kaivetut reunavyöhykkeet. Tykyn katkomia latvoja ylhäällä runsaasti.

Kuvio 13. Nuorehkoa-varttunutta kuusi-koivukasvatusmetsää. Tuoreen kankaan kenttäkerros, paikoin lehtomainen. Alarinteessä vanhempaa puustoa.

Kuvio 14. Mustikkatyypin kuusimetsää, kehitysluokka 4. Kapea suikale.

Kuvio 15. Kuten edellä.

Kuvassa näkyvät länsirinteen kaikki metsäkuviot. Arvokas ja monimuotoinen metsä- ja noroalue on kuvan etualan poikki kulkevan Tahkomäentien ja mäelle nousevan ajotien kulmassa, vasemmalla. Kuva: Suomen ilmakuva

Kuvio 16. Kehitysluokan 4 tuoreen kankaan kuusikkoa.

*Kuvio 17. Pienialainen, hiirenporras-mesiangervovaltainen kostea lehto. Irrallaan tien erottamana muusta kokonaisuudesta.

*Kuvio 18. Lehtomaisen kankaan varttunutta kuusi-haapametsää. Haapaa melko paljon. Tärkeä suojavyöhyke kuvion 19 norolle, joka laskee luonnonsuojelualueelle.

*Kuvio 19. Vesiuomaltaan jokseenkin luonnontilainen, mutta rinnealueiden eroosion tuoman hiekan kuormittama noro, jossa kasvaa mm. kotkasiipeä. Hiekkaisilla alueilla pioneerikasvina kastikkaa, korpikaislaa ja mesiangervoa. Noron eteläosassa jonkin verran myös kotkansiipeä. Paikoin roskaantunut läheisen parkkialueen roskista, jotka näkyvä etenkin keväisin kasvuston ollessa lakastunutta. Valuma-alueella monta laskettelurinnettä ja rinteiden alapuolinen parkkialue. Tahkomäelle nousevan tien eteläpuolella noro on kaivettu ojaksi. Puusto harvaa lehtipuustoa, leppää, tuomea, koivua ja raitaa. Kuvion 20 rajalla lähdemäinen kohta, josta pulppuaa vettä ainakin keväällä.

Kuvion 19 kotkansiipikasvustoa runsaimmillaan.

*Kuvio 20. Lehtomaisen kankaan, osin jopa käenkaali-oravanmarjalehdon kenttäkerros paikoissa, joissa valo pääsee tiheän kuusikon alle. Puusto eteläosassa valtaosin tiheää kuusikkoa, jossa kenttäkerros on hyvin olematon. Pohjoispäässä on myös lehtipuustoa, jonka alla kenttäkerros selvästi lehtoinen. Puusto varttunutta kasvatusmetsää. Kuvio on tärkeä suojametsä kahden arvokkaan noron välissä.

*Kuvio 21. Laaja hiirenporras-mesiangervolehto, jotka jatkuu kaava-alueen ulkopuolelle. Kuvion keskiosissa laaja suokelttokasvusto ja pohjoispäässä **kaivo**, josta lähikiinteistöllä on vedenjohto-oikeus. Tämä lehtoalue on merkitty vanhassa asemakaavassa osin puutteellisesti rajaten luo-alueeksi. Vesi tiikuu todennäköisesti laajalta alueelta ylärinteestä, joten vesitalouden muutosten tulee alueella olla varovaisia ja harkittuja.

Kuvion 21 hiirenporraskasvustoa.

Kuvion 21 suokelttoja.

Kuvio 22. Pieni erillinen hiirenporras-mesiangervolehdon painanne. Harvennushakkuun yhteydessä pääosin hakattu ja alueella on myös ajouria. Nykyisellään ei luonnoltaan arvokas, mutta olisi hyvä säilyttää esim. luonnontilaistuvana hulevesien käsittelyalueena. Kuviolta laskee kuvion 23 halki pieni piilonoro alarinteeseen kuviolle 21.

Kuvio 23. Lehtomaisen kankaan laaja harvennushakattu kasvatusmetsä. Harvennus tehty talvella 2019/20, joten koko kuvion alalla runsaasti hakkuutähdettä ja ajouria.

Liito-oravat

Alueella ei havaittu merkkejä liito-oravareviireistä.

Johtopäätökset

Kaava-alueen luoteiskulmalla olevista noroista ja niiden reunametsistä on syytä muodostaa luo-rajauksella kokonaisuus (ks. kartta sivulla 2 ja kuva alla), joka turvaa norojen vesitaloutta ja pienilmastoa sekä muodostaa puskurivyöhykkeen laskettelurinteiden sulamisvesien ja muiden hulevesien vaikutukselle alempana osin luonnonsuojelualueiksi muodostetuille Kohisovanpuron suojelualueille.

Kaava-alueelle olisi hyvä varata myös hule-vesien käsittelyyn tarkoitettuja paikkoja, joilla roskien ja eroosion irrottamien maa-aineisten kulkeutumista noroihin torjuttaisiin. Mahdollisia sijoituspaikkoja ovat kuviota 19 edeltävä notkelma laskettelurinteiden parkkipaikan pohjoispuolella, kuvio 22 sekä muut notkelmat alueelle tehtävien uusien rakenteiden läheisyydessä, jos niissä syntyy hulevalumia luontoon.

